

En eenige pagina's verder lezen wij op blz. 268 vervolgens:

„Dat de afzetting van een predikant niet evenals van een ouderling overgelaten wordt aan twee kerkeraden, ligt ook reeds aan de andere positie van den dienaar des Woords. Bij een predikant is zoo ontzettend veel verbonden aan schorsing en afzetting. Allereerst maatschappelijk en zedelijk voor hem zelf. Door de afzetting wordt hij in zijn naam en eer aangetast, van zijn inkomen beroofd. In de tweede plaats wordt ook het kerkelijk leven in de gemeente, die hij dient, gestoord. Ten derde staat de afzetting van een predikant in nauw verband met eer en goeden naam van de kerk. En opdat een onpartijdig oordeel geveld worde, wordt het oordeel van al de kerken der classis, en mede van de deputaten van de particuliere synode ingewonnen, en berust de beslissing, of een predikant geheel van den dienst af te zetten is, bij het oordeel van de classis met advies van de in art. 11 genoemde deputaten van de particuliere synode”.

De gang der overleggingen is duidelijk, ter wille van de belangen, die er zoowel voor predikant als kerk op het spel staan, en om te voorkomen zooveel als mogelijk is, dat een besluit niet overhaast en mogelijk uit boze passie worde genomen, door slechts één instantie voorbereid en vervolgens uitgevoerd, loopt deze schorsings- en afzettingsprocedure, voor zij haar eindstadium bereikt over zooveel verschillende schijven, moeten er zooveel instanties achtereenvolgens in worden erkend. Dat is noodig in het belang van een onpartijdig oordeel. Zoo is de gang van het recht, dat naar twee zijden waakzaam is, zooals het behoort.

En hoe is het nu bij de procedure prof. Schilder toegegaan?

Allereerst betrof het hier iemand die behalve het ambt van predikant nog bovendien dat van hoogleraar der kerken bekleedde. Alle waarborgen mochten dus wel in acht genomen worden.

En wat is geschied?

Dezelfde vergadering, die in conflict geraakte met hem, formuleerde tegenover zichzelf de aanklacht, nam vervolgens plaats op de rechterstoel en streek eindelijk het vonnis.

Het is dus, precies dezelfde figuur als wanneer een kerkeraad, ontevreden over de gedragingen van zijn predikant, zelf een aanklacht tegen hem in behandeling zou gaan nemen, en vervolgens zonder een andere instantie daarin te erkennen, zich van hem zou ontdoen. Deze Synode, optredende als Opperkerkeraad der Kerken, heeft haar eigen zaak met prof. Schilder procesmatig afgehandeld, en van begin tot het eind alles vast in haar eigen hand besloten gehouden. Mede daardoor krijgt ook het feit, dat de plaatselijke kerk van Rotterdam-Delfshaven zorgvuldig buiten alles werd gehouden, ook al gaf zij zelf wel blijk van actie in dezen door een enkele maal aan de Synode te adresseeren, een afzonderlijk en bepaald leelijk accent.

Dit geheele proces, in zijn aanleiding, verloop en slot, is dan ook één doorlopende aanklacht tegen het eigenmachtig optreden van deze Generale Synode der Gereformeerde Kerken.

Biedt reeds het feit, dat aanklager, en rechter in deze zaak dezelfde instantie vormden, het voornaamste en overwegende bezwaar tegen dit geheele proces, daarbij komen dan nog de talrijke punten, waarop men in onderdeelen dit Rapport, dat over deze procedure handelt, kan aanvallen.

DEN BEKLAAGDE GEEN RECHT GEDAAN.

Wij willen ons voor ditmaal bepalen tot enkele der meest belangrijke. Daaronder is zeker wel te rekenen de kwestie van het al of niet voldoende hooren van prof. Schilder alvorens hem te veroordeelen.

Op dit punt vertoont zich ook weer een merkwaardige tegenstrijdigheid in de verklaringen van of namens de Synode in deze zaak. Het ééne oogenblik beroept men er zich op, dat men prof. Schilder niet meer heeft kunnen hooren, dan men gedaan heeft. Men leze b.v. de Toelichting op het schorsingsbesluit op pag. 51:

„hoevele malen heeft de Synode schriftelijk met hem gehandeld; een deputatie heeft met hem gesproken; hij heeft zijn vijfvoudig n e e n van tal van argumenten voorzien; wat hij begeerde is dit neen uiteen te zetten in een uitvoerige dogmatische en kerkrechtelijke verhandeling, waarvoor hij geruimen tijd noodig zou hebben, doch aan die begeerte heeft de Synode niet voldaan; zij kende immers zijn standpunt, zij had hem voldoende gehoord; er was zoolang met hem gehandeld”.

Met andere woorden: de Synode kende het standpunt van prof. Schilder en wilde hem op grond daarvan niet verder aanhooren.

Doch ziet, nu worden er bezwaarschriften ingediend, waarin ook op dat niet hooren van prof.

Schilder geattendeerd wordt en nu leest men tot zijn verbazing, hoe men feitelijk gaat toegeven, dat men hem op een bepaald punt niet voldoende gehoord heeft. Op bladz. 12 van het Rapport schrijven Deputaten:

„Dat de zinswijze van prof. Schilder vanwege de Synode geen breede bespreking heeft ontvangen, moet aan hem zelf geweten worden. Want hij heeft zich geen moeite genomen daarvan aan de Synode een nadere uiteenzetting te bieden, gelijk hij dat reeds in October 1942 en daarna wel aan den kerkeraad van Kampen heeft gedaan”.

Hier erkent men dus met zoovele woorden, dat men aan prof. Schilder's zinswijze geen breede bespreking heeft gewijd, er aan voorbij is gegaan, en dat eenvoudig om de formeelste reden, dat het standpunt van prof. Schilder niet officieel bij de Synode in een schrijven aan haar gericht was kenbaar gemaakt.

Dat houdt dus in, dat de Synode wist, er is van de zijde van prof. Schilder nog iets, nog veel te zeggen, maar zij heeft hem daarvoor de pas afgesneden, toen hij haar tot driemaal toe wees op zijn recht gehoord te worden, en daarmede haar herinnerde aan het woord der Schrift, dat zulks gebod. (Deut. 1:17)

Daarmede vervalt dus heel die tirade over dat overvloedige hooren van prof. Schilder op verschillende manieren, en bij verschillende gelegenheden.

Er was één bepaald stuk, dat men negeerde, en bleef negeeren, dat was de brief aan Kampen.

Nu doet het wel uiterst merkwaardig aan, dat men als derde vraag, omstreeks Maart 1944 aan prof. Schilder gesteld hem dit voorlegt: Of gij erkent, dat Uw adviezen, aan de Kerk van Kampen in Uw schrijven van October 1942 gegeven, hadden moeten zijn nagelaten.

Men ontleent dus aan dit schrijven een grief, gebaseerd op den inhoud daarvan, en negeert gelijktijdig ook weer dat schrijven, wanneer het de beschouwingen betreft, die men daarin aantreft ten aanzien van het Gereformeerde Kerkrecht, zooals die door prof. Schilder worden voorgedragen.

Met andere woorden, het is niet waar dat de Synode niet in het bezit was van de beschouwingen van prof. Schilder. Zij had toch dien brief van October 1942 in haar bezit? Hoe had zij hem anders ook op grond van dien brief kunnen veroordeelen?

De zaak wordt nog curieuzer wanneer wij er de aandacht aan besteden, dat de Kerkeraad van Kampen, dezen aan hem gericht brief, op speciaal verzoek van prof. Schilder aan de Synode deed toekomen, zooals deze kerkeraad ook vermeldde.

De Synode had dus, op verzoek van prof. Schilder aan zijn kerkeraad, zijn beschouwingen toegezonden gekregen en derhalve is het volkomen bezijden de waarheid, dat prof. Schilder haar zijn beschouwingen niet deed toekomen. Men kan hoogstens verklaren, hij deed dit niet rechtstreeks maar via zijn kerkeraad, deze daarbij inschakelende.

Derhalve moet hier dan ook worden geconstateerd, dat de Synode opzettelijk geen aandacht heeft besteed aan de kerkrechtelijke motiveeringen voor zijn standpunt, die prof. Schilder haar deed toekomen via zijn kerkeraad.

De Synode heeft dus prof. Schilder inderdaad op dit zeer belangrijke, wat het kerkrechtelijke betreft bijkans alles beheerschende punt, n i e t gehoord. Daarbij heeft zij zich geheel ten onrechte achter formeelste redenen verscholen.

Daarmede is feitelijk alle grond onder de rechtmatigheid van dit vonnis weggevaallen. Met dat hooren toch of niet hooren, staat of valt dit vonnis, voor wie aan den eisch van Gods Woord vasthoudt.

Dit opgemerkt zijnde, behoeven wij feitelijk geen aandacht meer te besteden aan de volgende opmerking van Deputaten:

„Voorts moet er op worden gewezen, dat hoe ook de gevoelens van prof. Schilder mochten zijn, hij niettemin vooralsnog verplicht was en bleef zich te houden aan duidelijke bepalingen der Kerkenorde en aan andere kerkelijke bepalingen, welke immers niet alleen voor anderen, doch ook voor hem gelden”.

Die duidelijkheid van die bepalingen der Kerkenorde en der andere kerkelijke bepalingen, was hier juist questieus gebleken. En wanneer men de wankelende, wisselvallige redeneeringen der Synode zelf volgt, zooals wij in het begin van deze kritiek hebben gedaan, dan komt men tot de ontdekking, dat deze Synode zelf niet één duidelijke lijn in dezen voor oogen heeft.

Afgedacht van die duidelijkheid wat de opvatting van de Synode zelf betreft, dat hier verschillende opvattingen ten aanzien van het kerkrecht in het geding waren moest men nu toch maar eerlijk gaan erkennen, en zich niet langer achter drogredenen van allerlei aard gaan verschuilen.

DE ONVASTHEID VAN LIJN VOORTGEZET.

Het ééne oogenblik beweert men: er zijn hier niet zoozeer verschillende opvattingen aan de orde,

het gaat er alleen maar om, de orde in de Kerk des Heeren te handhaven, het andere oogenblik spreekt men dat zelf weer vierkant tegen, en verdedigt zich op het punt van geen voldoende aandacht besteden aan de motiveeringen van prof. Schilder, met het motief: het is zijn eigen schuld, hij deed ons zijne beschouwing niet toekomen.

Het ééne oogenblik schrijft men als op pag. 13 van dit Rapport:

„De enkele omstandigheid, dat ten aanzien van een bepaald artikel der Kerkenordening meer dan één interpretatie wordt voorgestaan en verdedigd, kan een kerkelijke vergadering nooit als grond aanvaarden om in een geding geen uitspraak te doen en eerst geroepen te worden tot het instellen van een opzettelijk onderzoek, buiten het geding om, naar de juiste interpretatie van het bedoelde artikel”.

Om het volgende oogenblik deze redeneering zelf weer tegen te spreken door een andere opmerking op pag. 14 van dit Rapport:

„Bij de beoordeling van iemands gedragingen zal daarom een kerkelijke vergadering steeds in rekening moeten brengen den eventueelen invloed, die door een andere dan door haarzelf aangenomen, in een min of meer breeden kring heerschende interpretatie van een artikel der kerkenordening daarop kan zijn uitgeoefend”.

De ééne keer, geen onderzoek naar algemeene grondbeginselen, de andere keer juist wel een onderzoek daarnaar instellen. Of speelt hier de mindere of meerdere breedheid van den kring dezer opvattingen een rol? Neen toch?

De gebeurtenissen sindsdien, welke terwijl wat de uiterlijke omstandigheden betreft vrijwel alles tegen is, tot een steeds verder om zich heen grijpende scheuring in de Gereformeerde Kerken hebben geleid, kunnen anders iedereen er van overtuigd hebben, dat die kring nog niet zoo klein is, als men mogelijk wel heeft gedacht.

Hiermede zijn de bezwaren en grieven, die men tegen dit Rapport en de procedure, die het toelicht en verdedigt inbrengen kan, allerminst uitgeput. In mijn beide bezwaarschriften, ingediend destijds bij den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Delfshaven, heb ik tal van andere bedenkingen tegen het proces prof. Schilder op grond van officiële stukken, ontwikkeld. Het bovenstaande moge dienen tot meerder bewijs van de onrechtmatigheid van dit vonnis en van het gemis aan vaste lijn, aan eenheid van opvatting bij de Synode zelf, juist daar waar zij meende voor de orde en het recht in de Kerk van Christus op te komen.

P. GROEN.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Al weer wil ik over een goede samenkomst spreken. Ditmaal te Utrecht van de vrijgemaakte jeugd, die den bond van J. V. op gereformeerden grondslag herconstitueerde. Ik gebruik dit laatstgenoemde woord, niet, omdat ik er zooveel waarde aan hecht of een bond oud is of nieuw. Wij leven nog in een vrij land, waar men kan organiseren naar eigen believen. Een oude bond kan van den goeden weg afwijken, en die niet daarin willen meegaan, kunnen een nieuwen oprichten. Maar als zij den grondslag handhaven, hier de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenigheid, en den ouden koers willen bestendig zien, dan zeg ik: daar is de oude bond, dien ik zag oprichten, waarin ik een groot deel van mijn leven van harte heb meegelerfd en meegewerkt. En met smart zie ik oude vrienden het goed verleden verloochenen.

Ik gevoelde mij in Utrecht op dien bondsdag, waar het beproefde oude werk werd hervat door een schare geestdriftvolle en blijde jongelieden, recht thuis, dat wil ik hier gaarne getuigen.

De bondsvoorzitter Van Oord, bleek niet veranderd, maar wees als steeds den goeden weg in getrouwe gehoorzaamheid aan het Woord van onzen God. Zie ik dan elders bij het oude bondsbestuur afwijking? Zeer beslist. En ik schrijf daar over, omdat ik waarschuwen wil.

Daar was een regelingscommissie met een voorzitter, die mij deden denken aan de beste van onze bondsdagen. Ze voldeden volkomen aan mijn ideaal voor zulke commissie. Ge moet haar eigenlijk nauwelijks merken; maar ze was toch overal.

Wat hebben onze jongens toch organisatie geleerd.

En daar werd gezongen met een blijdschap en kracht, die een oudere jong maken kan. Hoe zou het ook anders met een zangleider, als op den begroe-

tingsave-
zonen v-

Maar
der voe-
den voe-
jesbond,
van we-
de Goed-
op de b-

De be-
heb gek-
grond v-
aan de
bondsw-
zijn we-

Het
dat om-
arme vo-
wil hanc-

Of dis-
aan de
niet af-
de Heer-
de eere.

Het is
aan ons
bezinne-
met, zoo
Wij kun-
het heef-

De gr-
bond is
hoorza-
Ik ho-

merking-
ik over-
glijding
volgen v-

Ik be-
meening
bestuur-
derlands
niet han-

lijk doen
Neen,
lingsblad
moeten

gevoelen
ten ver-
der op e-

Dan blij-
eenige k-

Ook w-
woord v-

Of, — n-
voor on-

In het
een artik-
lij voor e-

Het be-
Gott; va-

op zijn s-
deelingen

De he-
jongeren

ter ook:
van Jez-

Gods gen-
maar an

Hier z-
vooral o-

en '43 vo-
En ook i-

niet, also-
zouden z-

Maar g-
zinnen:

tenjonge-
J. V.-e

Nu bet-
Wil de

bonds of

af leeft

het zich

dan is d

wel, al v

Wil de

dat de J.

allereerst

onder jo

wel voor

De ge-

is deze,

sche type

rakter, v

blinnenha

het Enge

kon word

te word

te roepen

werd op l

De bon

sloot zich

type, zoo